

Новації в процедурі визнання фізичної особи недієздатною

5 грудня 2017 року набули чинності зміни до Цивільного процесуального кодексу України, які змінили процедури визнання фізичної особи недієздатною. Зміни, із дня набуття чинності, змінили процедуру визнання фізичної особи недієздатною. Визнання фізичної особи недієздатною тягне за собою низку важливих правових наслідків. Передусім з моменту виникнення недієздатності припиняються численні права та обов'язки, які виникли раніше і є триваючими.

Куди подати заяву про визнання фізичної особи недієздатною?

Заява про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, у тому числі неповнолітньої особи, чи визнання фізичної особи недієздатною подається до суду за місцем проживання цієї особи, а якщо вона перебуває на лікуванні у наркологічному або психіатричному закладі - за місцезнаходженням цього закладу.

Підсудність справ про обмеження цивільної дієздатності чи визнання недієздатним громадянина України, який проживає за її межами, визначається за клопотанням заявника ухвалою судді Верховного Суду (ст. 295 Цивільного процесуального кодексу України). До заяви мають бути додані докази такого психічного стану: довідка про стан здоров'я та виписка з історії хвороби.

Хто може подати заяву про визнання фізичної особи недієздатною?

Заяву про визнання фізичної особи недієздатною може бути подано членами її сім'ї, близькими родичами, незалежно від їх спільного проживання, органом опіки та піклування, психіатричним закладом (ч. 3 ст. 296 Цивільного процесуального кодексу України).

Вимоги до змісту заяви про визнання фізичної особи недієздатною

У заяві про визнання фізичної особи недієздатною мають бути викладені обставини, що свідчать про хронічний, стійкий психічний розлад, внаслідок чого особа не здатна усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними (ч. 3 ст. 297 Цивільного процесуального кодексу України).

Вартість?

Відповідно ч.2 ст.299 Цивільного процесуального кодексу України Судові витрати, пов'язані з провадженням справи про визнання фізичної особи недієздатною або обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, відносяться за рахунок держави.

Чи потрібно призначення експертизи?

Суд за наявності достатніх даних про психічний розлад здоров'я фізичної особи призначає для встановлення її психічного стану судово-психіатричну експертизу.

У виняткових випадках, коли особа, щодо якої відкрито провадження у справі про обмеження її у цивільній дієздатності чи визнання її недієздатною, явно ухиляється від проходження експертизи, суд у судовому засіданні за участю лікаря-психіатра може постановити ухвалу про примусове направлення фізичної особи на судово-психіатричну експертизу (ст. 298 Цивільного процесуального кодексу України).

Як відбувається розгляд справи в суді?

Справи про визнання фізичної особи недієздатною суд розглядає за участю заявника, особи, щодо якої розглядається справа про визнання її недієздатною, та представника органу опіки та піклування. З урахуванням стану здоров'я особи, щодо якої розглядається справа про визнання її недієздатною, її участь у розгляді справи може відбуватися у режимі відеоконференції з психіатричного чи іншого лікувального закладу, в якому перебуває така особа, про що суд зазначає в ухвалі про відкриття провадження у справі.

Питання про виклик фізичної особи, щодо якої розглядається справа про визнання її недієздатною, вирішується в кожному випадку судом із урахуванням стану її здоров'я.

Для визначення фактичної можливості такої особи з'явитися в судове засідання, а також про можливість особисто дати пояснення по суті справи у разі необхідності суд може призначити відповідну експертизу.

Судові витрати, пов'язані з провадженням справи про визнання фізичної особи недієздатною відносяться на рахунок держави.

Суд, установивши, що заявник діяв недобросовісно без достатньої для цього підстави, стягує із заявника всі судові витрати (ст. 299 Цивільного процесуального кодексу України).

Особливості рішення суду про визнання фізичної особи недієздатною!?

Суд, ухвалюючи рішення про визнання фізичної особи недієздатною, встановлює над нею відповідно опіку і за поданням органу опіки та піклування призначає їй опікуна.

Суд за заявою органу опіки та піклування чи особи, призначеної опікуном, у місячний строк звільняє її від повноважень опікуна і призначає за поданням органу опіки та піклування іншу особу, про що постановляє ухвалу.

Суд розглядає питання про звільнення опікуна в судовому засіданні з повідомленням заінтересованих осіб. Неявка цих осіб не перешкоджає розгляду питання про звільнення опікуна.

Скасування рішення суду про визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, яка була визнана недієздатною, в разі її видужання або значного поліпшення її психічного стану здійснюється за рішенням суду на підставі відповідного висновку судово-психіатричної експертизи за заявою опікуна, членів сім'ї, органу опіки та піклування або самої особи, визнаної недієздатною.

Рішення суду після набрання ним законної сили надсилається судом органу опіки та піклування, органам ведення Державного реєстру виборців за місцем проживання фізичної особи.

Строк дії рішення про визнання фізичної особи недієздатною визначається судом, але не може перевищувати двох років.

Клопотання про продовження строку дії рішення про визнання фізичної особи недієздатною має право подати опікун, представник органу опіки та піклування не пізніше ніж за п'ятнадцять днів до закінчення строку, визначеного ч. 6 ст. 300 Цивільного процесуального кодексу України.

Клопотання про продовження строку дії рішення про визнання фізичної особи недієздатною повинно містити обставини, що свідчать про продовження хронічного, стійкого психічного розладу, внаслідок чого особа продовжує не усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними, підтвержені відповідним висновком судово-психіатричної експертизи.

Суд зобов'язаний розглянути клопотання про продовження строку дії рішення про визнання фізичної особи недієздатною до закінчення строку його дії в порядку, встановленому статтею 299 Цивільного процесуального кодексу України.

З якого моменту фізична особа вважається недієздатною?

Фізична особа визнається недієздатною з моменту набрання законної сили рішенням суду про це.

Якщо від часу виникнення недієздатності залежить визнання недійсним шлюбу, договору або іншого правочину, суд з урахуванням висновку судово-психіатричної експертизи та інших доказів щодо психічного стану особи може визначити у своєму рішенні день, з якого вона визнається недієздатною (ст. 40 Цивільного кодексу України).

Які правові наслідки визнання фізичної особи недієздатною?

Над недієздатною фізичною особою встановлюється опіка.

Недієздатна фізична особа не має права вчиняти будь-якого правочину.

Правочини від імені недієздатної фізичної особи та в її інтересах вчиняє її опікун.

Відповідальність за шкоду, завдану недієздатною фізичною особою, несе її опікун (стаття 1184 Цивільного кодексу України).

Чи можливо поновити цивільну дієздатність фізичної особи, яка була визнана недієздатною?

За заявою опікуна або органу опіки та піклування суд поновлює цивільну дієздатність фізичної особи, яка була визнана недієздатною, і припиняє опіку, якщо буде встановлено, що внаслідок видужання або значного поліпшення її психічного стану у неї поновилися здатність усвідомлювати значення своїх дій та керувати ними (ч. 1 ст. 42 Цивільного кодексу України).

Порядок поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, яка була визнана недієздатною, встановлюється Цивільним процесуальним кодексом України.

Отримати консультацію з правових питань можна у Першому миколаївському місцевому центрі з надання безоплатної вторинної правової допомоги, який працює за адресою: м. Миколаїв, вул. Образцова, 4а/2, (0512) – 47-20-90, 47-20-91 або у відділі «Ольшанське бюро правової допомоги» - м. Миколаїв, вул. Очаківська, 142, тел. (0512) 48-00-17.

Цілодобово функціонує єдиний телефонний номер системи безоплатної правової допомоги – 0 800 213 103. Дзвінки зі стаціонарних та мобільних телефонів в межах України безкоштовні.